

בס"ד. יום א' י"ב כסלו תש"ע שם: _____ זמן: _____

מבחן שבועי בבא בתרא דף קכג: – דף קל (32)

א.1) איך הקימה הגמ' לדינא זרוע לחיים וקיבה דאיתא במשנה, והאם כל המתנות שוות מהאי טעמא. 2) באר הקרא "ומעלה מעל בה" לרבי יוסי הגלילי. 3) מה חידוש יותר, משכרת ומחכרת או רעה באפר, ומדוע תני לתרווייהו. 4) האם יש מעלה לבנין בתים ונטיעת כרמים על דמי חכירה ושכירות. 5) איך ביאר הרשב"ם הא דירשו שטר חוב נוטל הבכור חלקו. 6) מאי נפקא מינא בהא דאמרה הבריתא דהבכור יכול לומר שאינו נוטל חלקו. 7) איך ילפי רבי ורבנן לשיטתייהו.

ב.1) האם מי שנסתפק באן אי הלכה כרבי מחבריו או דוקא מחברו נסתפק כן בכל מקום. 2) מה תנו האמוראים בשאר ספרי דבי רב. 3) מה היתה סברת ההווה אמינא דגמ' דר' יהודה אמר שמואל לא אמר דמלווה הווי ראוי אליבא דרבנן ומה הסברא למסקנא. 4) איך הקשו התוס' לשיטת הרשב"ם מהא דאמר רבינא דנהרדעי לטעמייהו. 5) מה היתה סברת ר' נחמן דאמר דגבו מעות יש לו.

ג.1) מה הקשה אביי לרבה ור' נחמן ומה תירץ לו רבה. 2) מאי סברי רבה ור' נחמן ומה הביאם לבאר כן.

ד.1) מה היה מעשה דסבתא. 2) איך פסק ר' הונא ואיך ר' ענן ובמה נחלקו. 3) מה אמרו בני מערבא. 4) מה הוסיף רבה. 5) האם דין ראוי דבעל ובכור שווין, ומדוע. 6) בהי גזונא לכולי עלמא בכור יטול פי שניים במלוה. 7) לאיזה דין אין מלוה נחשב ראוי.

ה.1) הלואה לבן מה דינה לענין ראוי, ומדוע. 2) אימתי נוטל הבכור אף השבח שהשיחו יתומים את תפוסת הבית, ומדוע, והאם בכל שבח, ומה הדין בהזיקו. 3) האם יכול יורש למכור או למחול חלקו קודם שחלקו היורשין, ומדוע, ומה לענין חלק בכורה, ומה דין חלק פשוט דבכור.

ו.1) האם מה שאמרה דהלכתא דיש לו לבכור קודם חלוקה סותר לדברי רבנן שאמרו לעיל דאין לבכור חלק בשבח ששבחו הנכסים ממילא קודם חלוקה, ומדוע. 2) מה שיטת ר"י ב"ב והאם לדידיה יש תוקף לדברי אב שיאמר שבן פלוני לא ירש עם אחיו, ומדוע. 3) אמר הרי את מקודשת לי על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה, מה הדין והאם דומה לנידון דידן ומדוע. 4) מה הלשון שצריך האב לומר כדי להחזיק בנו לבכור, ומה המעשים שהביאה הגמ' לענין זה. 5) מה דין טומטום שנקרע ונמצא זכר לענין בכורה.

ז.ו.1) לאלו דינים נוספים הביאה הגמ' הדין של טומטום שנקרע ונמצא זכר, ואיזה דין פרכה. 2) איך ביארה הגמ' הא דתניא בכור ולא ספק. 3) באיזה אופן שני אחים שמסופקים מי הבכור יכולים לתבוע חלק בכורה.

ח.ו.1) האם לכו"ע דרשינן "יכיר", ואם כן במאי פליגי ר' יהודה ורבנן, והאם פליגי רק לענין ירושה, ובהי גוונא לא בעו רבנן לקרא. 2) אמר בני ולאחר מיכן עבדי או להיפך, האם מועיל לשנות הדיבור, ואם אינו מועיל האם מועיל בתוך כדי דיבור, והאם יש נ"מ מזה לשון עבדי שהוא שונה וממילא משתנה הדין, ומדוע.

ט.ו.1) הימניה בשבועה, האם יכול לחזור בו, ובאיזה אופן דיברה הגמ' ומה החידוש, והאם יכול לחזור בו בכל אופן, ובמאי פליגי ר' מאיר ורבנן, ומה החידוש בגוונא דהימניה. 2) האם להלכה גובין מיתומים מעבדים כמו מקרקע, ומדוע. 3) עד לאיזה דור אין נחשב קרוב לענין עדות. 4) היה יודע לו עדות עד שלא נסתמא ונסתמא, באיזה אופן הוא החידוש הגדול ביותר שיוכל להעיד.

י.1) לשיטת ר' יהודה בדין נאמנות מדין "יכיר", האם צרכים דווקא הכרת אב או שתועיל חזקה בעלמא. (2) האומר תטול אשתי כאחד מן הבנים האם יועיל ומדוע. (3) מלוה המוציא שטר ואומר לא נפרעתי והלוה אומר פרעתי חצי והעדים אומרים שפרע הכל, האם יש נפקא מינה אם הודה לפני שבאו העדים, ומדוע, האם המלוה גובה וכמה, והאם שייך מודה במקצת, ואם כן מאי טעמא לא הווי הילך, והאם הוי משיב אבדה.

יא.1) באילו אופנים אמרינן דאמר לשון מתנה וירושא לגבי העברת ירושה שמועיל ובאיזה אופן לא יועיל, ומדוע. (2) האם יש תוקף לדברי שכיב מרע שאמר שיתנו לבניו בירושה בצמצום רב אף שלא כדי סיפוקם, ומדוע.

יב.1) איך הקימה הגמ' לדברי הבריתא באמר שיתנו לבניו פחות מכדי סיפוקם, והשאר יירשו אחרים שמועיל, ומדוע. (2) מדוע אי אפשר היה להקים את דברי הבריתא נכסי לך ואחריך יירש פלוני ואחריך יירש פלוני, בראוי ליורשו, ואלויבא דר' יוחנן בן ברוקא. (3) ובאיזה אופן הקימה הגמ' דלריש לקיש יועיל מתנה וירושא, אפילו בשתי שדות ושני בני אדם, ומדוע יועיל.

יג.1) מה היו שני הצדדים לאוקי מתניתין, ומאי נפקא מינה ביניהם, ואיך אוקמה. (2) היכן אמרינן שהכותב כל נכסיו לבנו לא אשעו אלא אפוטרופא, והיבא לא, ומדוע.

תשובות למבחן שבועי בבא בתרא דף קכג: - קל

תשובה א.

1. איירי באופן שהיו מכירים בעלי הבהמות לאביהן של היתומים, ואישתחט בחיי אבוהון, וקמ"ל דכיון דעומדים להרימם כמאן דהורמו דמי ושפיר חשיב מוחזק. אבל אינו מוכרח דה"ה לענין תרומות ומעשרות, דהא התם קאמר רבי דלאו כמי שהורמו, ויתכן דהוא משום דאינו ניכר. ואו דסברה האי ברייתא דהא מילתא לא כרבי, ובכ"ג אמרי דכמאן דהורמו.
2. לריה"ג אף שלמים הוי ממון בעלים מחיים [לדעת הרשב"ם], ולדבריו לישנא דמעלה מעל היינו דשינה בהן, דהא ממש אין מעילה, וכוונת הקרא דפעמים איכא שבועת הפקדון אף במעלה בה'.
3. במוחכרת ומושכרת הוא חידוש טפי כדביאר הרשב"ם דאף שהוא ע"י שעובדים בה, ואפ"ה תני נמי רועה באפר לגלות דבעינן דווקא דומיא דרועה בעפר דלא חסרי מזוני, ואף מוחכרת ומושכרת איירי שאין מעלין לה מזונות.
4. מבואר בתוס' דסק"ד דכיון דהשבח של בתים וזכרים הוא על הקרקע, הוי טפי מוחזק מאשר מוחכרת ומושכרת, ולכן כתבו לה להדיא.
5. לדעת הרשב"ם שטר החוב הוא גוף, ופירעון החוב הוא שבח שבא מהגוף, וכיון דאתי ממילא אף בכור נוטל בו פי שניים לדעת רבי.
6. אף שע"כ מפסיד הבע"ח, כגון שהם אינם נמצאים, או דטוענים פרוע, או דהם קטנים. ובתוס' כתבו עוד, דאתי לאשמועינן אף בגוונא שיצא שט"ח רק על הבכור, ואם אין לו נכסים, יפסיד.
7. רבי דרש מקרא דפי שניים דהוקש חלק בכורה לחלק פשוט, שנוטל אף במה דעתיד לבא כפשוט, ונמ"מ ראוי גמור אינו יורש, דהא כתיב ימצא לו. ורבנן דרשו מקרא דלתת לו דכמתנה שויה רחמנא, דמה מתנה כל שלא באה ליד הנותן אינו יכול ליתנה, דהא א"א מקנה דשלב"ל. ה"ה אין הבכור נוטלה.

תשובה ב.

1. כתבו התוס' דדווקא הכא מיבעיא לן, אבל בעלמא יתכן דודאי דאין הלכה מחביריו, ועוד כתבו דהספק הוא בביאור הא דאין הלכה כרבי מחביריו, האם הוא בדווקא, או דרק יתכן אבל אינו מוכרח.
2. איכא פלוגתא בתני דבי רב האם ילפי' מימצא לו למעט שבח שהשביחו יתומים, אבל שבח שהשביח ממילא שפיר הוי בכלל ימצא לו, ואתי כרבי. ואיכא מאן דדריש מימצא לו דאף שבח שהשביחו נכסים מאיליהם אינו בכלל מצוי, ואין הבכור נוטלם, וכרבנן.
3. סלקא דעתין דאם שבח שנמצא ברשותו חשיב ראוי, כל שכן דשבח שאינו ברשותו כמלוה דלא הוי מוחזק. ומסקינן, דאדבה איכא למימר דבשטר חשיב מוחזק דהשטר הוא כמשכון ואף לרבנן גובים משום דשפיר חשיב מוחזק, ולהכי אתי ר' יהודה אמר שמואל לאשמועינן דאפ"ה מלוה הוי ראוי.
4. הא לשיטת הרשב"ם דעת ר' נחמן דבכל גווי אין גובין חלק בכורה ממלוה, והיכי קאמר רבינא דנהרדעי דאמרי דגובין הם לטעמייהו.
5. לדעת הרשב"ם היינו משום דמעות שקיל ומעות יהיב ושפיר הוי מוחזק בהא. והתוס' ביארו דכיון דהדרך היא לפרוע במעות, שפיר חשיב מוחזק במעות.

תשובה ג.

1. הקשה אביי לרבא, חדא דכהיכא דבמעות אין לו כיון דלאו הני מעות שביק אבוהון, אף קרקע שלא יגבה דהא לאו האי קרקע שביק אבוהון. ועוד, דהא רבה גופיה ס"ל דכל שאפשר לסלקו מן הקרקע כגון ע"י שיפרע מעות, חשיב ראוי כדאמר במעשה דסבתא. ולר' נחמן הקשה, מ"ש דבקרקע לא דלאו ההיא שביק אבוהון, אף במעות יש לומר הכי, ועוד, דהא ר' נחמן קאמר דבע"ח גובה קרקע שגבו יתומים בחוב אביהן, וע"כ דהיינו משום דחשיב מוחזק לאביהן מחיים, דאי לאו הכי, חשיב נכסי יתומים ואין גובין מהן. ותיריך רבה דאנן סברינן דלעולם אין גובין, ורק לטעמא דבני מערבא דאמרו גובין חלקנו בין קרקע למעות, והמשך הביאור יבואר בתשובה הבאה.
2. לדעת הרשב"ם, בין רבה ובין ר' נחמן סברו כר' יהודה אמר שמואל דמלוה הוי ראוי ולא מוחזק. אמנם לדעתם של בני מערבא דאמרו דמלוה הוי ראוי חילקו בין קרקע לכסף. דרבה סבר דמסתברא דרק בקרקע המשועבדת אמרינן הכי, אבל בכסף מהיכי תיתי לומר דחשיב מוחזק. ור' נחמן סבר, דאדרבה בקרקע אין לומר הכי, דהא כיון דאפשר לסלק במעות הוי ראוי וכמעשה דסבתא [ורבה סבר דשאני מלוה דאיכא שיעבוד], ורק בכסף מהני. ואף דפסקינן דבע"ח גובה הקרקע שגבו בחובת אביהן, היינו משום דקימ"ל כר' נתן וכדתיריך רבא בפסחים, ומדין שיעבוד גובה ולא מדין היתומים. ולדעת התוס', רבה גופיה סבר דלעולם אין גובין וכר' יהודה אמר שמואל, ואף בקרקע, דהא לשיטתו דשיעבודא לאו דאו', אין טעם לומר שיחשב מוחזק, ואדרבה הוי ראוי דהא

אפשר לסלקו. ורק לבני מערבא קאמר דמסתבר דרק בקרקע משום השיעבוד ולא במעות. ור' נחמן גופיה סבר דלעולם גובין, וכדעת אביו בפסחים דבע"ח למפרע הוא גובה וחשיב מוחזק. אמנם לדעתם של בני מערבא כדי שלא יסתרו ממה דפסקו לענין סבתא דהקרקע נחשבת ראוי, הוצרך ר' נחמן לחלק בין קרקע למעות. וסמך אהא דבני מערבא לא אמרו דגובה בין מטלטלין ובין קרקע.

תשובה ה.

1. בגמ' מבואר דהוא ספק, וביאר הרשב"ם דשמא כוונתו לשעבד הנכסים לאב באופן שיחשב מוחזק כדי ליטול, או דלא עדיף משאר מלוה [דשיעבוד אינו עושהו מוחזק] ופסקי' דיחלוקו. ולרשב"ם הוא כדין ממון המוטל בספק. והתוס' כתבו דהכי נראה לחכמים בהאי גוונא.
2. היכא דהבכור מיחה דחפץ בחלוקה, אמרי דכמאן דחלקו דמי. וביאר הרשב"ם דהיינו למ"ד יש לבכור חלק קודם חלוקה, ואם השביחו היתומים. נוטל כפי שיעור חלקו. אבל אם עשו שבח באופן שהשתנה החפץ כגון ענבים ודרכים, אם כיוונו לגזול, דינם ככל גזלן דקונה בשינוי וחייב לשלם רק כעין שגזל. אבל היכא דהזיקום, משלמים כפי דמי הענבים דמעיקרא, דהא הענבים שלו הם.
3. לדעת הרשב"ם תליא בפלוגתא אם יש לבכור חלק קודם חלוקה, ושפיר יכול למכור ולמחול. וילפ"י לה מדכתיב לתת לו, דמיד בשעת המיתה נתן לו]. או דאין חלק לבכור קודם חלוקה, ואינו יכול למכור או למחול עליו א"כ חלקו עתה שדה שיכול למחול חלקו שבאותה השדה. והנ"מ לענין חלק בכורה, אבל לענין חלק הפשט. לדעת הרשב"ם ודאי דאין לו כלום קודם חלוקה. אבל בתוס' מבואר דפשיטא דאף חלק פשוט יש לו קודם חלוקה, ולענין חלק בכורה הוא דתליא בפלוגתא אם יש לו חלק או לאו.

תשובה ו.

1. זה לא סותר דאף דיש לבכור קודם חלוקה נלמד מקרא דאשר ימצא לו דדוקא מצוי, מוחזק בידו ולא סגי ביש לו חלק קודם חלוקה להחשיבו כמצוי בידו ואה"נ הקרא דלתת לא הגיע אלא לומר לן לדרוש מקרא דימצא לו וכדמשמע בשאר ספרי דבי רב.
2. שיטתו דאם אמי מי שראוי ליורשו שירש יותר או את הכל שפיר דמי וחל (וגדר ראוי ליורשו הוא לקמן ק"ל) אבל אם אמר מי לא ירש לא יועיל דבזה מתנה עמש"כ בתורה ורק כשאמר זה יטול וההוא ממילא לא יטול שפיר.
3. לר"מ מקודשת וחייב כולהו דמתנה עמש"כ בתורה תנאו בטל ומעשה קיים ולר"י בשאר וכסות נפטר דדבר שבממון ועונה דצערא דגופא ומצוה חייב, ואין דומה לכאן דהתם מחלה והכא לא קא מחיל בן ואף אם שמע לא נתרצה אלא לא רצה להכעיס את אביו.
4. זה בני בכורי אבל זה בני בכור לא הני דלמא בוכרא דאמיה קאמר, ומעשה באחד שבא ואמר יודע אני בזה שהוא בכור מנא ידעת דקרי ליה אבוב בוכרא סוכלא ואמרי' דלמא מאמיה דבכורא מאמיה נמי קרו סוכלא כמו הדס שוטה. ועוד באחד שבא לפני ר"ח והעיד שזה בכור כי אביו אמר תמיד מסי רוקיה ונפסק לבכור שהרי רק רוקיה דבכור מאב מרפא. ואחד שבא היה אחר עמו רשב"ם.
5. לא נוטל חלק בכורה דוהיה עד שיהא זכר משעת לידה.

תשובה ז.

1. לענין שאינו נמדד בחשבון הבנים כדי לחשב חלק בכורה, וכן לענין שאינו נימול לשמונה כשחל שמיני שלו בשבת, וכן לענין שאין אמו טמאה משום זכר ונקיבה, ואין לה ימי טוהר, אבל מאי דאמרי' דאין לו ימי טומאה דחינן ממתני' דנדה דמבואר להדיא שטמאה לידה. [אבל אינו פירכא על מילה, די"ל דלחומרא אמרי' הכין]
2. דהיכא דלא הוכר משעת לידתו, אין לו זכות בנחלה, ואף אם יכתוב הרשאה עם הספק השני, לא יועיל לו.
3. באופן שהוכרו ורק אח"כ נתערבו, אמרי' דאם יכתבו הרשאה יוכלו לתבוע חלק בכורה. ואמרי' בגמ' דנתערבו הוא אף באופן דא' הוחזק בבכורה ואמר האב על אחר דהוא הבכור, ואליבא דשמואל דמספקא ליה האם הלכה כר' יהודה דנאמן נגד חזקה, או כרבנן דאין נאמן נגד חזקה.

תשובה ח.

1. לכו"ע דרשינן יכיר אלא דלרבנן נאמר הוא רק באופן שלא הוחזק כלל בכור, ולר' יהודה נאמן אף בגוונא שכבר הוחזק אחד בבכור. ופלוגתתם אינה דווקא לענין ירושה, אלא אף לענין להעיד עליו לפוסלו, שלר"י נאמן ולרבנן לא. והרשב"ם ביאר דהוא סברא דמאי שנא. והתוס' כתבו, דילפ"י לה מהא דנאמן אף על קטן בין הגדולים, דאם הוא הבכור ע"כ שהגדולים ממזרים. ובאופן נוסף ביארו, דיכיר קאי נמי אבן השנואה, דהיינו שנואה בנישואיה. ובאופן שלא נפלו נכסים בעודו גוסס, לא בעי קרא לרבנן, דהא שפיר מהני דהא יכול ליתנה במתנה אליבא דר"מ דיכול ליתן אף דבר שלכ"ל.
2. אמר בני ואח"כ עבדי, אינו נאמן במה שאמר עבדי, ואף אם יחזור בו תוכ"ד, משום דהתורה נתנה זכות הכרה, ואחר דהגידי שוב

אינו חוזר ומגיד. אבל אם אמר כן אבית המכס, שפיר איכא למימר דלא התכוון להכירו שהוא בנו, אלא לפוטרו מן המכס התכון. אבל אם אמר עבדי, שפיר נאמן לחזור ולומר בני, דהא אינו חוזר בו אלא מפרש דבריו דמשמש לו כעבד [אבל לעבד לעולם לא יקרא בן ואפי' משמש לו כבן, וע"כ ודאי שאם אמר בנו, התכוון שהוא בנו]. אא"כ אמר עבדי אבית המרס, דודאי עבד הוא, דהא לא הי' לו לקרוא לבנו עבד כדי להפסיד המכס. וכן אם אמר עבדא דשווי מצר מאה, ע"כ דהוא עבד, דלעולם לא יקרא בלשון זו לבנו.

תשובה י.

1. כתב הרשב"ם דודאי דאף חזקה בעלמא תועיל, ומאי דבעינן להכרת אב היינו באופן שהחזק אחר בבכור.
2. אמרינן דמהני רק בנכסים שיש לו עתה דיכול להקנותם, ומאי דאמרי' כאחד מן הבנים, היינו כהבנים שיהיו בשעת הירושה, בין רבים ובין מעטים. והדין נאמר בב' אופנים או דהסכימה לקבל במקום כתובתה. ואו באופן שנותן לה חלק יותר מכתובתה.
3. באופן שהודה קודם שבאו העדים, איכא מ"ד דלא חשיב משיב אבדה, כיון דירא שמא לבסוף יעידו לחובתו, וע"כ עדיף ליה טפי לומר שפרע מחצה שלא יוכחש בכולו. אמנם איכא מ"ד דאף בכה"ג חשיב משיב אבדה. אבל אחר שבאו העדים ודאי דהוא משיב אבדה ופורע מחצה בלא שבועה. ובאופן שאמר' דאינו משיב אבדה, דינו ככל מודה במקצת דחייב שבועה ופורע מחצה, אבל כיון דהעדים אמרו דהשטר פרוע, אין גובין מן הלקוחות, דהא יאמרו דאעדים סמכינן, ואין בהודאת הבע"ח כדי לחייבם, ואף דמודה בשטר חשיב הילך, הנ"מ כשיש שיעבוד נכסים, אבל הכא שאין שיעבוד נכסים לא חשיב הילך.

תשובה יא.

1. באופן שנתן לאדם א' שדה א', לכו"ע מהני דאמרי' דכוונתו למתנה. ובאופן שנתן לב' בני אדם שדה אחת, או ב' שדות לאדם אחד. לדעת ר' דימי אמר ר' יוחנן, לא מהני לאותו שנתן בלשון ירושה, דאמרי' דלזה במתנה ולזה בירושה. ולדעת ר' אלעזר אף הכא אמרי' דכיון דבדיבור אחד אמר, מסתמא כוונתו לתרוויהו בשוה והכל מדין מתנה. אבל בשתי שדות ושני בני' לא מהני, ואיכא מ"ד דאף הכא מהני. ולדעת ר"ל מהני רק אם יאמר ירושה בתחילה ובסוף ובאמצע יאמר "שנתתים" דשוב כולל הכל במתנה. ואם אמר תוכ"ד לכו"ע מהני דכוונתו שיחולו תרוויהו ומהני מדין מתנה. והיכא דאמרי' דמהני אין קפידא אם אמר לשון מתנה בתחילה באמצע או בסוף.
2. בבדייתא מבואר דתליא אם הקפיד או לא הקפיד, דהיכא דהקפיד והיינו דאמר אל תתנו אלא בצימצום, או דהוריש השאר לאחרים, אמרי' דמצוה לקיים דברי המת, ודבריו קיימים. והרשב"ם כתב דלדינא מסקי' דלעולם אמרי' דלהרווחה התכוון ויתנו להם כדי סיפוקם.

תשובה יב.

1. באופן דהשאר הם ראויים ליורשו, ומהני אליבא דריב"ב, כהיכי דלא נוכיח דמהני לשון ירושה ומתנה אף בשתי שדות ושני בני אדם.
2. דהא לריב"ב דמהני מדין ירושה, קימ"ל דירושה אין לה הפסק. ואינו יכול לעקור הירושה מיורשיו, ואיך אמרי' בבדייתא דהשלישי ירש.
3. באופן שיאמר תוך כדי דיבור, דמחשיבינן כאילו אמר לתרוויהו, והרי לשון מתנה קאי אתרוויהו ומהני.

תשובה יג.

1. האם מאי דתני ברישא היינו דווקא בבת או אחר בין הבנים, אבל בן בין הבנים לכו"ע מהני, ובאופן זה יקשה מאי אתא ריב"ב להוסיף. או דריד"ד אף בבת בן הבנים סבר דמהני ושפיר אתי לאוסופי. ומוקמינן או דכולה ריב"ב דרק אם אמר על בן בין הבנים מהני. ואו דמתני' כמ"ד דריב"ב נחלק אף בבת בין הבנים, ותני רישא אם אמר על אחר לאשמועינן רבותא דריב"ב.
2. לדעת הרשב"ם היכא דכתבו בלשון מתנה, אמרי' דלא עשאו אלא אפוטרופא, דלא מסתבר שנתן לו הכל והניח בניו. אבל בלשון ירושה ע"כ דכוונתו למתנה גמורה וכריב"ב דהא אין שום אפשרות לפרש דקאי אפוטרופוס, דהא אין ירושה לחצאין, אבל במתנה שפיר איכא מימר דכוונתו למתנת אפוטרופוס.

תשובה יד.

1. לא יוכל לבכר שלא יוכל לשנות מפ"ש לבכור ומ"ש דוקא בכור. והיה ביום הנחילו לא כתי' ינחלו אלא שהוא מנחיל ויכול לשנות לכל מה שירצה ולא סגי שיאמר לא יוכל לבכר דהוה אמרי' ק"ו אם בכור שלא נוטל כראוי א"א לשנות כ"ש פשוט ולא סגי בוהיה ביום הנחילו דס"ד ק"ו להיפך דאם פשוט הנוטל כראוי אפשר לשנות כ"ש בכור. וביארו תוס' דלולי פסוקים כלל ס"ד דבכור אפשר

לשנות כי לא נוטל בראוי.

- .2 הלכה כפלוני שלא היה מעשה שמא אם היה מעשה מדקדקים יותר ומוצאים אחרת דאין אותו דקדוק כשזה דרך לימודו. ובגוונא דהורה שמא זה מטעם אחר והרואה סבור שזה מטעם א' ואינו אלא מטעם ב', והטוב משניהם שיוורו לו שכן הלכה למעשה.
- .3 נפסקה במשנה לא פוסקים על פי זה עד שיפסוק בגמ' אבל בדברי אמוראים זה הלכה שרבינא ור' אשי סוף הוראה ולמי נשאל אם לא נסמוך עליהם ורק ריו"ח החמיר יותר לתלמידיו שלא יפסקו עד שישאלו ובאמת אחר מיתתו יעשו הכל כמו שהורה.
- .4 בכל התורה מדמים דין לדין חוץ מטריפות דאמר זה לאבר זה. ולרשב"ם חותכה בצומת הגידין ומתה וחותך הכל עם העצם ולא מתה ולתוס' בטחול.
- .5 החמיר לתלמידיו שלא יעשו עד שיאמר הלכה למעשה שאם אמר הלכה שמא בשעת מעשה ידקדק יותר עד שיאמר הלכה למעשה לנהוג כן ואז אי"צ לשאול לעולם.
- .6 לפסוק לפי הבנתו ועמכם בדבר משפט אין לו לדיין אלא מה שענינו רואות אך לא יקרע דברי הקודם שמא יבינם פעם.